

Oundgänglig handbok i psykiatrisk juridik

Hans Adler, Claes Hollstedt, Sten Levander, Ulla Lidström, Peter Löwenhielm, Bengt Sjölenius, Ewa Wressmark. **Psykiatrins juridik 2004**. Stockholm: Juris AB; 2004. ISBN 91-7066-000-X.

Recensent: Jan-Otto Ottosson, professor emeritus, Göteborg.

|| Boken har en okonventionell uppläggning genom att det sakregister som brukar stå sist här kommer först. Det är ett genialt grepp för att boken skall fylla uppgiften att vägleda psykiatrer och annan personal i psykiatrisk vård inom det ständigt växande juridiska regelverket. I stället för uppräkningslagar och myndighetsföreskrifter ges en problemorienterad framställning med konsekvent pedagogik: först översiktlig information om de 475 uppslagsorden som följs av kommentarer med juridiska källhänvisningar. Avlägsen bör nu den tid vara då verksamhetschefer, chefsöverläkare, patientansvariga läkare och jourhavande fick slå i mer eller mindre uppdaterade klinikparmar. Utöver riktlinjer för handläggning ger boken en förståelse av den balans som lagstiftaren eftersträvat mellan respekt för patienternas integritet, god vårdkvalitet och omgivningens rätt till skydd. Ett brett och kvalificerat författarteam – psykiatrer med olika inriktning, socionom, rättsmedicinare och jurister – garanterar en allsidig täckning av det breda fältet.

Värdefull komplettering

Denna handbok ger en värdefull komplettering av de psykiatriska delarna i den av Kay Willow årligen sammanställda »Författningsbok för personal inom hälso- och sjukvård«. Den återger endast författningstexter och har ett mindre utförligt sakregister medan »Psykiatrins juridik« ger vägledning i hur författningarna skall tillämpas i olika situa-

tioner. Den utmärkta rättshandboken »Psykiiskt funktionshinderades ställning i samhället« av Anders Printz, förbundsjurist vid Riksförbundet för social och mental hälsa, beskriver och kommenterar också regelverk som aktualiseras i psykiatrisk vård och socialtjänst. Den riktar sig dock främst till de psykiiskt funktionshinderade själva jämte deras anhöriga, kontaktpersoner, personliga ombud och andra som skall hjälpa dem att tillvarata sina rättigheter.

Tips inför den årliga uppdateringen

Det enda jag sökt förgäves efter är möjligheten att anmäla till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet misstanke om allvarlig brottslighet hos en patient. I motsats till denna anmälningsrätt skulle jag ha föredragit termen anmälningskyldighet i stället för anmälan.

Boken skall uppdateras årligen. Dessutom går det att abonnera på nyhetsbrev som skall komma via e-post flera gånger årligen.

En bok för daglig användning

En psykiater möter dagligen något av de problem som boken belyser. Boken bör därför finnas i alla chefsrum och vara tillgänglig vid tidsbeställda mottagningar och akutmottagningar, i klinikbibliotek och helst också på varje vårdavdelning inom allmänpsykiatri, barn- och ungdomspsykiatri och rättspsykiatri.

Islomani – ett kroniskt tillstånd

Anders Källgård. **På Pitcairn**. 187 sidor. Stockholm: Carlssons bokförlag; 2004. ISBN 91-7203-604-4.

Recensent: Lars Erik Böttiger, professor, Saltsjö-Boo.

|| Distriktsläkaren och författaren Anders Källgård lider av islomani, på svenska ö-älskande, ett kroniskt och sannolikt helt terapiresistent tillstånd. Redan 1980 steg han i land på Stilla-havsön Pitcairn, bebodd av ättlingar till myteristerna på s/s Bounty. Sex år senare gav han ut en stor och rikt illustrerad volym om sina upplevelser på ön med titeln »Myteristernas ättlingar«, vilken var så påkostad att förlaget gick omkull. Nästa öbok, lakoniskt döpt till »Öar«, kom ut 1994 i ett litet anspråklöst format. I denna skildras ett stort antal

strandhugg på öar i Östersjön, Nordatlanten och Stilla oceanen, ofattbart långt åtskilda av oändliga vattenytor.

Officiellt sjukvårdsuppdrag

Nu har längtan till Pitcairn blivit så stark att han med sin familj reser dit igen på ett tremånadersbesök. Denna gång är besöket halvofficiellt. Han har i uppdrag från den brittiska regeringen att utöva sjukvård, göra vissa befolkningsundersökningar och förbereda inredning av en ny sjukstuga, som är på väg.

Privat vill han följa upp sitt tidigare besök, inte minst för att se om det ligger någon sanning i cirkulerande påståenden om att utvecklingen på den isolerade ön har sparat ur. Det blir en ny bok, »På Pitcairn«.

Det visar sig att hela antalet invånare är 52, varav endast 36 kan räknas som fast bosatta på den ungefär 3 km långa ön, belägen i sydöstra delen av Stilla havet på ofattbara 540 mils avstånd från Nya Zeeland. Det är tre gånger så långt som mellan Smygehuk och Tre riksröset i norr. Detta är också avståndet till närmaste sjukhus! Det finns inget flygfält på ön, och det är ganska ofta som passerande fartyg på grund av den grova sjön inte kan närma sig ön för att t ex ta ombord en patient. Inte undra på att Källgård, som är allmänläkare, oroar sig för att hans kirurgiska färdighet ska sättas på prov!

Skildrar ett hotat vardagsliv

Han ger en trevlig skildring av vardagslivet på ön, i många avseenden mycket primitivt, men också – åtminstone än så länge – med mycket av den skönhet och frid som anses spegla det idylliska livet i Polynesien. På Pitcairn kan man i sjundedagsadventisternas psalmbok finna två av Lina Sandells psalmer, både »Tryggare kan ingen vara« och »Blott en dag«. Oroande rykten har dock förmått att friden och lyckan kanske inte längre är så ogrumlad. Han slutar med att »myteristernas ättlingar inte har övergivit sin älskade ö, Pitcairn. Inte än.«

Redan tidigt i boken nämns promiskuiteten som ett problem, men först i epilogen berättar Källgård att det sedan något år pågår förberedelser för en rättegång mot flera av öborna för sexövergrepp, en rättegång som måste ske efter engelsk lag på det 570 mil avlägsna Nya Zeeland. Vart den kan leda – om den nu kommer tillstånd – vill författaren inte ens spekulera över.

Läsvärd bok

Oberoende av dessa orosmoln är »På Pitcairn« en läsvärd bok, rikligt och väl illustrerad, om en människospillra på en paradis(?)-ö. •